

FRATERNITAT I ECOLOGIA

Palera (Beuda) 21 d'octubre 2023

Griselda Cos i Boada, monja benedictina

PREÀMBUL

Jo desitjo compartir amb Vtès. la vida a la que, per a mi, tots hem estat cridats a viure: l'avui que tenim, el passat diví-humà del que venim, perquè venim del nostre Creador, Déu, sí, però que també és humà, d'acord amb el que nosaltres som, ja que hem estat fets “a *imatge i semblança seva*” i la vida futura i plena a la que som cridats i esperats.

Aquesta és la meva fe: de Déu venim i a Déu tornem. Per a mi la vida té sentit. La he rebuda, se m'ha confiat quelcom del que en sóc responsable i desitjo viure-la amb passió perquè val la pena.

Compartiré el que he reflexionat –d'acord amb el títol de la conferència d'aquesta jornada– de la Fraternitat i l'Ecologia. Sí. Són dos mots que els contemplaré des de la **sagrada utopia** del projecte de Déu.

Avui es parla molt d'UTOPIA, de DISTOPIA, I DE SINTOPIA. Però més aviat sembla que es desconfia una mica de la UTOPIA. Jo no, **jo crec en la utopia**. Per a mi aquesta consisteix en viure amb passió el que per a Crist tenia el nom de **Regne de Déu**.

El Regne de Déu ha estat descrit en el llarg Sermó de la Muntanya i en tot el que Jesús visqué, i que ho rubricà en el rentament dels peus als seus deixebles i en el manament de l'amor al cor del seu darrer sopar. Sí, a nosaltres que hem estat fets els seus amics i col·laboradors, en la gran història iniciada per Déu abans dels segles, ens ha estat confiat de viure i d'anunciar el Regne de Déu.

És veritat que la Utopia té el seu antònim (o contrari): la distopia. Aquesta, avui, més que mai, vol bandejar la utopia apel·lant a una visió realista del fracàs vers tota pretensió de construir una societat millor i afirmant que la utopia de voler construir un món millor és un somni inútil.

La HUMANITAT, no obstant, estem obligats a embarcar-nos vers la utopia que Jesús anunciava com “el Regne de Déu”. Certament que la utopia, sempre es viu enmig de la foscor del present, però la història s’escriu des d’ella. La utopia és l’eix central de la nostra vida. I tots som convocats a conrear-la com la petita llavor que arribarà a convertir-se en un gran arbre.

Hem de ser audaçs per cercar solucions noves. “*¿Què és per a vosaltres l’essencial del cristianisme?*” li van preguntar al P. Lluís Duch, monjo de Montserrat. I contestà: “**el que és essencial és la cura de l’altre**”. Sí, és allò que, si no es donés, el cristianisme no seria cristianisme. Jesús ho afirmà rotundament en la paràbola del bon samarità. No obstant, jo em permeto corregir-ho amb un matís important per a mi i dic: “**el que és essencial és la cura del germà**”!!!

El cristianisme ens convida a una espiritualitat encarnada. “*Quan va arribar la plenitud el temps...*” Déu irrompé en la història a través de la seva sagrada Encarnació en Jesús.

Cada generació porta en ella una manera nova de veure el món. Per a nosaltres avui és important treballar per a fer un món millor, i creiem que aquest treball ha d’incloure no solament canvis en el món, sinó canvis en la humanitat. I jo somnio i goso dir que la comunitat humana ha de sentir “el temple” com una ampliació de la seva llar, o fer de la pròpia llar el temple on Déu habita. Si eliminem la referència religiosa de la vida com a quelcom que és essencial no podem esperar que la humanitat tingui la força de sostenir el món de manera coherent.

LA FRATERNITAT

La FRATERNITAT posa al centre l’ALTRE. EL GERMÀ.

La Bíblia és el text fonamental on s’hi revela la prioritat de Déu. Sí, però també la prioritat del germà. A la Bíblia la FRATERNITAT és una paraula imperativa. L’altre, el germà, és a qui el nostre *jo* s’adreça i es relaciona com al seu *tu*. La Bíblia narrant el gest fratricida de Caïn

contra Abel, afirma el fons obscur de la història humana. Sí, tota persona ha de sentir al cor la pregunta fonamental: “**On és el teu germà?**” I la resposta és un deure al que ha de respondre.

Quan Jesús ens anomena els seus germans i ens diu que el seu Pare és també el nostre Pare, toca la fibra més fonda del nostre ésser. No es tracta només d’afirmar que tots els homes som germans, sinó que es tracta de considerar-nos germans de tothom.

La vida benedictina, té un capítol fonamental en la Regla de Sant Benet. És el c. 72: Aquest capítol condensa la totalitat de la Regla. Diu: “*El bon zel que cal que tinguin els monjos*”. La paraula Fraternitat, sant Benet mai la va utilitzar en la seva Regla, però, va descriure la vida dels monjos amb accents d’un amor ferventíssim, càlid i actiu. **Fraternitzar i estimar ardentment** són els principals infinitius amb els que Benet volgué descriure el camí que marqués la vida de la comunitat monàstica.

En aquest capítol hi ha l’essència de la Regla Benedictina. El seu llenguatge aguditza la intensitat amb que el monjo ha de viure. El respecte humà el considera com la forma molt elevada de l’amor, que ha de ser suficientment robust per “*suportar amb una gran paciència (patientíssime) les seves febleses, tant físiques com morals*” 72,5. Si l’essència del cristianisme és la cura del germà, **fraternitzar i estimar** han de ser els principals infinitius que il·luminin el seu l’horitzó.

L’amor al germà ha de ser la pedra fonamental de la humanitat, i no només com una bella filantropia, sinó, com l’epifania del primat de l’amor.

Deixem que la paraula fraternitat ens digui com és:

- La Fraternitat neix quan Déu diu a cadascú: “*tu ets el meu fill, el meu estimat*”.
- En dir a l’altre «tu m’ets *germà*», assolim la nostra identitat de fill.
- “*El germà és com un altre jo*”, digué Climent d’Alexandria,
- És **el somni** d’una societat nova. Com n’és d’important somniar junts!
- Davant la dificultat el germà s’implica i acompanya.

Així doncs, cal posar al centre, com a valor inalienable, l'humanisme. La vida que hem rebut de Déu implica fer-nos veritables responsables els uns dels altres; i això no de manera teòrica sinó vitalment.

Recordem que la identitat que Jesús volgué remarcar del samarità en la paràbola paradigmàtica per excel·lència, fou la misericòrdia. Aquesta ha de ser l'essència de la humanitat.

Fraternitzar i estimar, han de ser els infinitius essencials que han de fer més bell, no només l'horitzó, sinó també l'avui i, des d'ells, hem d'escriure el llibre de la nostra història. *“Reconèixer cada ésser humà com un germà o una germana... no és una mera utopia. Qual-sevol esforç en aquesta línia esdevé un exercici suprem del nostre jo”* (Fratelli Tutti n.180).

És l'amor que Déu ha vessat en el nostre cor el que ens obliga a viure amb passió el camí de la fraternitat. La vivència real i quotidiana del cristianisme reclama, certament, autenticitat. Fer de l'altre **el meu germà** és realment d'aquests dos infinitius la síntesi d'aquests dos infinitius i el que revela millor l'espiritualitat cristiana.

Els deixebles del Crist hem d'esdevenir enmig de la nostra societat una icona de fraternitat, practicant el sagrat deure de l'acolliment envers tota persona amb la màxima cura i sol·licitud. I això no només envers els germans sinó envers totes les coses.

Per a sant Francesc tota criatura era una germana, a la que se sentia unit a ella amb llaços d'afecte. Per això se sentia cridat a tenir cura de tot el que existeix. Aquesta convicció no pot ser tinguda com un romanticisme, sinó com un gest sincer de germanor.

Ser cristià és una qüestió d'amor. Estimar fou el darrer manament de Jesús quan digué: *“Això us mando, que us estimeu els uns als altres, tal com jo us he estimat”*. Jesús ens va recordar que Déu és el nostre Pare i que això ens fa germans. Sí, fins i tot això ens permet o ens obliga **estimar els enemics. Per això cal poder parlar de la fraternitat universal.**

Cal sentir-nos que som responsables dels altres i del món, i això ens invita a no perdre l'oportunitat d'una paraula amable, d'un som-

riure, de qualsevol petit gest que sembri pau i amiat. Sentim la importància dels petits gestos quotidians, que l'amor social ens mogui a pensar en petites o grans estratègies que aturin eficaçment la degradació ambiental i encoratgin una cultura del respecte, de prioritat dels més vulnerables i que impregni de bondat tota realitat de sofredença i de marginació d'acollida fraterna i d'amor.

Això inclou el conreu d'una identitat comuna, d'una història que s'escriu i es transmet des d'un sentit solidari que és consciència d'habitar a la casa de tots, a la casa de Déu. Aquestes accions, que expressen un amor que es lliura, poden convertir-se en intenses experiències espirituals. És la **proposta de l'ideal d'una «civilització de l'amor»**: El desenvolupament d'una capacitat de viure sàviament, de pensar en profunditat, d'estimar amb generositat els més pobres. Ells han de modelar el nostre viure, i convertir la nostra ambició sempre de més benestar. Avui els pobres són presents en els debats polítics i econòmics internacionals, sí, però sovint sembla que els seus problemes es plantegen com un apèndix, com una qüestió que s'hi afegeix gairebé per obligació o de manera perifèrica.

Necessitem enfortir la consciència que som una sola família humana. No hi ha fronteres ni barreres polítiques o socials que ens permetin aïllar-nos, i per això mateix tampoc no hi ha d'haver espai per a la indiferència. Perquè hem estat creats per a estimar, dins nostre sentim la necessitat de viure gestos de generositat, de solidaritat i de cura.

La Bíblia ensenya que cada ésser humà és creat per amor, fet a imatge i semblança de Déu (cf. Gn 1,26). Aquesta afirmació ens mostra la immensa dignitat de cada persona humana, que no és solament algú sinó un germà.

Els qui es comprometen en la defensa de la dignitat de les persones poden trobar en la fe cristiana els arguments més profunds per a aquest compromís. Quina meravellosa certesa és que la vida de cada persona no es perd en un desesperant caos, en un món regit molt sovint per un cert sense sentit!

El nostre Déu i Creador pot dir a cada un de nosaltres: «*Abans que et formessis en el si de la teva mare, jo et coneixia*». (Jr 1,5) Vam

ser concebuts en el cor de Déu, i per això el Papa Francesc fent seves aquestes paraules afirma: «*cada un de nosaltres és el fruit d'un pensament de Déu. Cada un de nosaltres és volgut, cada un és estimat, cada un és necessari*». Laudato si 69

Els relats de la creació en el llibre del Gènesi contenen ja, profunds ensenyaments sobre l'existència humana i la seva realitat històrica, i suggereixen que l'existència humana es basa en tres relacions estretament connectades: la relació amb Déu, amb el proïsme i amb la terra. (cosmoteàndrica)

En la narració sobre Caïn i Abel, veiem que la gelosia va conduir Caïn a cometre la injustícia extrema amb el seu germà. Aquest passatge es resumeix en la dramàtica conversa de Déu amb Caïn. Déu pregunta: «**On és, Abel, el teu germà?**» Caïn respon que no ho sap i Déu li insisteix: «**Què has fet?**

No conrear el bell compromís de cultivar unes bones relacions amb els germans, envers els quals tinc el deure de la cura i de la custòdia, destrueix la relació interior amb mi mateix, amb els altres, amb Déu i amb la terra. L'autèntica cura de les nostres relacions amb la natura és inseparable de la fraternitat, de la justícia i de la fidelitat als altres.

La nostra identitat personal ha de comportar una bona qualitat per entrar en diàleg amb els altres i amb el mateix Déu. La qualitat pròpia de l'ésser personal de dialogar amb Déu, és l'acte essencial de la pregària cristiana, i és una crida peculiarment humana a relacionar-nos amb el tu diví i també amb el tu fratern. Sí, també nosaltres som el tu a qui Déu i el germà es dirigeixen des de la seva mirada i del seu amor. No hauríem d'oblidar mai que tant els germans com, i molt més Déu, ens son constitutius, com ho son també el nostre espai geogràfic i la nostra història, tant la passada com la que nosaltres escrivim avui, i tot ho hem de viure amb un sentiment viu de pertinença mútua, amb tendresa, amb preocupació i amb responsabilitat.

Recollim ara també alguna cosa de la llarga tradició del monacat. Al començament, anar al desert per fer-se monjo, era contemplat com una *fuga mundi*, fugir del món, intentant escapar de la decadència urbana. Per això, els monjos buscaven el desert, convençuts que

era el lloc adequat per a viure-hi predominantment a la presència de Déu. Posteriorment, sant Benet va proposar que els seus monjos visquessin en comunitat combinant la **pregària** amb el **treball** manual («Ora et labora») però sobretot en la **vida fraterna**. Aquests tres mots van ser una gran innovació de la vida monàstica, i una nova manera de viure-la.

Avui, arreu, ens cal saber obrir els camins d'un món més fratern. Són belles les afirmacions del planeta **com a pàtria**, i la humanitat **com a poble que habita una casa comuna**. Cal viure la interdependència com essencial per a la construcció d'un projecte comú. Però que lluny resta encara aquesta bella utopia!

Cal que cultivem més i més fraternitat arreu!!! Cal que creixem en la consciència del nostre origen comú, amb una mateixa dignitat. És el somni d'una pertinença mútua i d'un futur que ens és confiat de construir entre tots. Aquesta consciència i aquest somni han de ser la força que ens faci artífexs d'unes societats més sanes i d'un món més digne, sense fam, sense pobresa, sense violència, sense guerres.

Valorem amb goig la immensa **dignitat de tota persona** a la llum de les nostres conviccions creients. Aquest principi sobirà caldria que fos per nosaltres, una opció preferencial. Aquesta dignitat sant Benet l'aplicava com sant Francesc, no només a les persones sinó fins i tot a totes les coses quan a la seva Regla recomana als monjos que *“¹⁰ ens mirem tots els objectes i tots els béns del monestir com si fossin objectes sagrats de l'altar; ¹¹ i que no tinguem res per negligible”* RB 31,10-11.

La gran noblesa de la persona humana és quan el germà és el tu de la seva vida. Sense ell només hi ha un individualisme romàntic disfressat de bellesa ecològica.

ECOLOGIA

«**Lloat sigueu, Senyor meu**», cantava sant Francesc d'Assís, així començà el Papa la seva «Laudato si'. El bell càntic de sant Francesc ens recorda que la nostra casa, la terra, és la nostra germana, diu:

«Lloat sigueu, Senyor meu, per la nostra germana terra, la qual ens sosté, i governa i produeix diversos fruits amb acolorides flors i herbes». I el llibre de la Saviesa (11,24) afirma amb una gran dolcesa: *«És que, vós, Senyor, estimeu tot el que existeix... ja que no heu fet res sense estimar-ho»* (Sv 11,24). Sí, cada criatura és objecte de la tendresa del Pare, que l'embolcalla amb el seu afecte. Cal que siguem ben conscients d'aquest paràgraf que forma part del nostre Credo.

Els textos bíblics ens conviden a «treballar i tenir cura» del jardí del món (cf. Gn 2,15). Mentre **«treballar»** significa conrear, llaurar o forjar, **«tenir cura»** significa protegir, estimar, preservar, guardar, vigilar. Això implica una relació de reciprocitat responsable entre l'ésser humà i la natura.

Per a la tradició cristiana, dir «creació» és més que dir natura, perquè té a veure amb el projecte de l'amor de Déu en què cada criatura té un nom, un valor i un significat ja que tot va procedir d'una decisió divina, expressada en la paraula creadora. Però, avui la nostra Terra, a qui Francesc donà el nom de germana, clama pel dany que li provoquem.

La pobresa i l'austeritat de sant Francesc eren una resposta radical al Creador a col·laborar en la construcció de la casa comuna... Sí, també nosaltres hem estat cridats a ser instruments del nostre Creador perquè el nostre planeta sigui allò que ell va somiar en crear-lo; no obstant vivim i reflexionem des d'una qualitat de vida massa allunyada o indiferent del que és la realitat mundial i arreu hi ha una gran sordina al clamor dels pobres i a l'exigència ecològica.

Avui no es pot parlar de desenvolupament sostenible sense una exigència ètica i responsable davant nous desafiaments.

Cal descobrir com una nova utopia la nostra tasca dins la creació i sentir-nos germans d'ella dins l'ambient del qual formen part... i el sentit ecològic ha d'anar modelant les nostres conviccions. Francesc d'Assís ho cantà així: *«Lloat sigueu, Senyor meu, amb totes les vostres criatures, especialment el germà sol, per qui ens doneu el dia i ens il·lumineu. I és bell i radiant... Lloat sigueu, Senyor meu, per la germana lluna i les estrelles, en el cel les formàreu clares, precioses,*

i belles. Lloat sigueu, Senyor meu, pel germà vent i per l'aire, i el núvol i el cel serè,...Lloat sigueu, Senyor meu, per la germana aigua, la qual és molt humil, i preciosa i casta. Lloat sigueu, Senyor meu, pel germà foc, pel qual il·lumineu la nit, i és bell, i alegre i vigorós, i fort».[64]

Per als creients ha de ser una convicció constitutiva que els fruits de la terra són essencialment una herència comuna de tots els humans. Per això la frase: “*la propietat privada*” per a mi no és correcta. Déu ha donat la terra a tot el gènere humà sense excloure ningú. Això hauria de qüestionar seriosament els hàbits injustos d'una gran part de la humanitat. (els pisos tancats per ex.)

La tecnologia: creativitat i poder

AVUI el món tecnològic ens ha posat en una cruïlla: **la revolució digital o la Intel·ligència Artificial**. Cal reconèixer-les com formant part també de la Creació. Sí, són un meravellós producte de la creativitat humana rebuda de Déu. Però ho és també –o encara més– quan opten per sistemes no contaminants, o quan sostenim un model de vida no consumista, o quan la tècnica s'orienta prioritàriament i amb passió, a resoldre problemes concrets per ajudar a viure amb més dignitat els més pobres i amb menys sofriment.

Reconeixem que només és una part de la humanitat que habita enmig de la civilització tecnològica. Però, els qui la vivim ens n'hem de sentir administradors. No hi haurà una nova relació amb la natura sense un nou ésser humà. No hi haurà ecologia veritable sense una conversió antropològica.

La terra és més un espai sagrat que no un bé econòmic. M'agrada dir això! I m'agrada viure amb passió la cura de la “casa comuna”. Sant Benet ho sentia així quan a la seva Regla diu al major dom “*que es miri tots els objectes i tots els béns del monestir com si fossin objectes sagrats de l'altar*”. RB c. 31,10

Quan pensem en la situació en que deixarem el planeta a les generacions futures no podem pensar que això és una actitud opcional, sinó que és una qüestió de justícia, ja que la terra pertany també als qui vindran. És un préstec que cada generació rep i que ha de

transmetre. Cal que bategui dins nostre aquesta preocupació ecològica amb passió. En ella cal fonamentar-hi la nostra dignitat i revestirem de sentit el nostre pas per aquesta terra.

El moviment ecològic mundial va fent un tímid camí, però és lluny de constituir el centre de les preocupacions de les Cimeres de la Terra, ni es declara amb valentia que és urgent l'eradicació de la misèria i central i urgent el desenvolupament social dels pobles. Urgeix una reacció global més responsable, que impliqui la igualtat de tots. El segle XXI urgeix la presència d'una veritable Autoritat política mundial, com suggeria Joan XXIII.

La societat, des de cada un de nosaltres, ha de generar un fort i entranyable sentit comunitari i un sagrat amor a la terra. Saber i desitjar assumir petites responsabilitats en aquests dos sentits és un digne reconeixement de la dignitat que Déu ens ha donat.

Goso fer unes afirmacions sobre el l'esperit ecològic: Per exemple:

Avui, el món i Déu ens demanen, altra vegada, que ens il·lusionem davant la crida a viure seriosament la sostenibilitat del nostre món, conscients que col·laborem amb el nostre Creador. Hem d'estimar la terra, la casa de tots.

Déu **deixà la seva creació a les nostres mans**, confiant-la a la intel·ligència de la que ens ha proveït. La **Intel·ligència Artificial** ha de poder ser la continuadora de la creació divina. Avui creiem que **el que és extraordinari** tard o d'hora deixarà de ser-ho.

Hem d'embellir el món amb la nostra aportació. Aquesta ha de ser la nostra utopia i l'aportació de la nostra dignitat personal.

Vetllar per no ser objectes d'un consumisme obsessiu.

- L'espiritualitat cristiana encoratja un estil de vida capaç de gaudir profundament sense obsessionar-se pel consum.
- La intel·ligència artificial humana té moltes possibilitats per a crear i innovar, i alhora protegir l'ambient i crear més fonts de treball...

- Protegir l'obra de Déu és quelcom essencial.
- Avui ens agradaria poder desaccelerar el ritme de vida. També ens agradaria saber acceptar cert decreixement personal.
- Idees a compartir: estalvi energètic, reduir el consum... evitar tant com puguem els envoltoris de plàstic... aprofitar més les coses i reutilitzar-les sempre que sigui possible... reciclar millor. Reduir les impressions (fotocòpies)...Capçals de les dutxes (que estalvien el gel)...

I el monaquisme proposa un creixement personal des de la sobrietat i des d'una capacitat de gaudir amb poc. És un retorn a la simplicitat i viure sabent agrair les possibilitats que ens ofereix la vida, sense enganxar-nos al que tenim. La sobrietat és alliberadora. Es necessita poc per a viure molt.

L'ecologia, des de l'espiritualitat, en diàleg amb la intel·ligència artificial:

Si la fe és veritable, ha d'apostar forçosament també per un estil de vida ecològica. No podem comprometre'ns en coses grans sense una mística que animi, impulsi, motivi, encoratgi i doni un sentit digne a l'acció personal, humana i comunitària.

Les motivacions que sorgeixen de l'espiritualitat són la força que alimenten la passió per la cura del germà i del món. Sí, l'espiritualitat cristiana, (que és de la que jo visc) ofereix, una bella i fascinant aportació en l'intent de renovar la humanitat. Hem de reconèixer que les riqueses que Déu ha donat a la humanitat, els creients les sacralitzen, conscients que venen de Déu, i fan d'elles el tresor de l'home, que és l'amic de Déu i el seu *partner*. (L'espiritualitat autèntica no està desconnectada de les realitats d'aquest món, sinó que es viu amb tot el que ens envolta.)

Cal atrevir-se a parlar de la grandesa de la vida humana, i de com aquesta conjuga tots els grans valors. Una expressió bella, senzilla i quotidiana d'aquesta consciència és saber-se aturar i recordar-se de donar gràcies a Déu abans i després dels àpats. Aquest gest és un valuós costum que, encara que sigui breu, ens recorda la nostra dependència d'Aquell de qui rebem la vida, i expressa el sentit filial de gratitud pels dons de la creació, i reconeix aquells qui amb el seu

treball ens proporcionen aquests béns i reforça el record i la solidaritat amb els més necessitats.

L'univers es desenvolupa en Déu, de qui segueix rebent-ho tot. I el místic experimenta la seva íntima connexió tant amb Déu com també amb tots els éssers. Experiència cosmoteàndrica (de Pànikkar, sant Francesc!)

El món, creat segons el voler diví, és una trama rica de relacions. I nosaltres hi vivim la nostra realització més plena. Viure en comunió amb Déu, amb els altres i amb totes les criatures és el dinamisme que Déu ha imprès en la persona humana i en la seva creació. Això ens invita a viure l'espiritualitat de la solidaritat global que brota del misteri de Déu.

Sí, viatgem cap a la casa de tots... Mentrestant, cal fer-nos càrrec d'aquesta casa bella, oberta, rica i fraterna que ens ha estat confiada.

L'Esperança, és el far que no podem arrencar del nostre cor. Ella alimenta la utopia divina i humana que neix cada matí al nostre horitzó. I l'esperança és la petita llavor que arribarà a convertir-se en un gran arbre.

Recordar que Déu és un Déu-amb-nosaltres és essencial. Cal, viure-ho apassionadament.

Avui, més que mai, és essencial viure la sagrada utopia de les nostres lluites i preocupacions per la cura tant dels nostres germans com de la creació, amb passió. Que res ni ningú no ens prengui el goig de la nostra esperança.

